

POSUDEK ŠKOLITELE NA DIPLOMOVOU PRÁCI ONDŘEJE KVPILA „SROVNÁVACÍ ANALÝZA ÚMRTNOSTI PODLE PŘÍČIN SMRTI V ZEMÍCH S NEJVYŠŠÍ NADĚJÍ DOŽITÍ“

Diplomová práce Ondřeje Kvapila „Srovnávací analýza úmrtnosti podle příčin smrti v zemích s nejvyšší nadějí dožití“ má celkový rozsah 139 stran včetně příloh. Textová část práce má standardní strukturu a je rozdělena do osmi základních kapitol včetně úvodu a závěru. Doplnují ji přehled použitých zkratk a seznamy tabulek, obrázků a použité literatury.

Ondřej Kvapil se ve své práci zaměřil na úmrtnost v zemích, které lze z hlediska hodnot naděje dožití v současnosti považovat za nejvyspělejší na světě. Podrobná analýza struktury a intenzity úmrtnosti v těchto státech může naznačit jakýsi kurz, kterým se do budoucna mohou ubírat i další země, které dnes ještě nejsou na srovnatelné úrovni. Hlubší studium může naznačit, zda se snižováním úrovně úmrtnosti dochází ke konvergenci situace v regionech nebo zda lze v zemích s vysokou střední délkou života pozorovat shodné vzorce v intenzitě úmrtnosti dle věku a příčin úmrtí.

Hlavním cílem předkládané práce je nalezení odlišností a podobností ve vývoji intenzity úmrtnosti na vybrané příčiny smrti mezi státy s nejnižší celkovou intenzitou úmrtnosti mezi lety 1995 a 2010. Kromě toho autor deklaruje snahu příčiny těchto rozdílů vysvětlit. Pro analýzu bylo vybráno pět zemí, které měly nejvyšší průměrné hodnoty naděje dožití při narození v období 2005–2009, jsou to Japonsko, Austrálie, Itálie, Španělsko a Francie.

Obsahová struktura hodnoceného textu odpovídá vymezení problému a řídí se dosažením vymezeného cíle práce. V úvodu autor definuje cíle a popisuje strukturu práce. Druhá kapitola popisuje teoretické přístupy ke studiu příčin smrti a představuje autorovy hypotézy. Třetí kapitola je metodologická a seznamuje čtenáře s použitými datovými zdroji a metodikou. Vzhledem k tomu, že v průběhu analyzovaného období došlo k přechodu z 9. na 10. revizi Mezinárodní statistické klasifikace nemocí, provedl autor ve čtvrté kapitole rekonstrukci časových řad počtů zemřelých, čímž zajistil jejich srovnatelnost a použitelnost pro další analýzu. Pátá a šestá kapitola se věnují úmrtnosti nejprve celkově a potom z hlediska vybraných příčin smrti. Sedmá kapitola následně popisuje determinanty úrovně úmrtnosti na vybrané příčiny smrti. Závěrečná kapitola potom shrnuje všechny prezentované poznatky.

Ondřej Kvapil ve své práci kvalitně a detailně popsal úmrtnostní situaci v pěti vybraných státech. Pomocí vhodně zvolených ukazatelů je podrobně analyzována jak celková intenzita úmrtnosti, tak její struktura z hlediska úrovně úmrtnosti dle věku a příčin úmrtí. Přidanou hodnotou práce je však nejen samotný popis situace v jednotlivých zemích, ale i snaha autora identifikovat rozdíly mezi státy a tyto rozdíly s pomocí dostupné odborné literatury vysvětlit.

Z obsahového hlediska je nutno v předložené práci zdůraznit především tyto nedostatky:

1. V kapitole 3.2 autor popisuje použité metody a uvádí řadu vzorců, u několika vzorců nejsou popsány všechny použité symboly (např. strana 26, 27, 28, 29).
2. V kapitole 6.4 vybral autor pro každou zemi devět příčin smrti, které nejvíce přispěly ke změně naděje dožití. Vybrané příčiny se mezi jednotlivými zeměmi částečně liší, což vyvolává otázku ohledně srovnatelnosti výsledků. Vhodnější by bylo vybrat pro všechny státy shodné příčiny a zabývat se rozdíly v jejich vlivu na zlepšení celkové úmrtnostní situace.

Vzhledem k značnému rozsahu práce v ní nalezneme i nedostatky formálního charakteru (překlepy, typografické chyby, problémy s formátováním tabulek). V práci je použito velké množství tabulkových a grafických objektů, které analyzovanou problematiku vhodně ilustrují, někdy na ně však v textu chybí odkazy, v některých pasážích textu je použito jiné než původně aplikované abecední řazení zemí (např. zařazení tabulky 41), místy by také bylo vhodnější zařadit grafy přímo k relevantním odstavcům a ne až na konec kapitoly (např. kapitola 6.4). V tabulkách 6–45 jsou v hlavičkách uváděny kódy příčin úmrtí, pod některé tabulky jsou zařazeny vysvětlivky k těmto kódům, ale vysvětlivky jsou řazeny k náhodně vybraným tabulkám. Autor v práci používá sekundární citace, které však necituje korektně (např. strana 21, 22, 112).

Ondřej Kvapil zpracoval zvolené téma diplomové práce samostatně. Přes nemalé počáteční potíže projevující se především v hledání optimální struktury textu usilovnou prací a zájmem o zvolenou problematiku dostatečně naplnil zadání své práce. Autor prokázal dobrou znalost vybraných demografických metod a schopnost jejich korektního použití při řešení praktických otázek. Pozitivně hodnotím i výběr použité literatury, který obsahuje přibližně šedesát titulů.

Souhrnně mohu konstatovat, že posuzovaný text splňuje požadavky kladené na závěrečnou práci navazujícího magisterského studia demografie a proto předloženou diplomovou práci práce Ondřeje Kvapila „Srovnávací analýza úmrtnosti podle příčin smrti v zemích s nejvyšší nadějí dožití“ navrhuji přijmout k obhajobě.

V Praze dne 9. 9. 2015

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.
školitel